РІК 1932. Ч. VII-VIII-IX.

Липень — Серпень — Вересень.

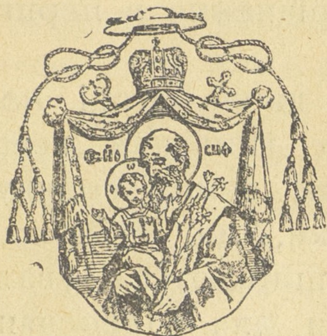

ПЕРЕМИСЬКІ ЕПАРХІЯЛЬНІ ВІДОМОСТИ

Ч. 4946/872. — В справі розрішень від перепони спорідднення в першому ступні лінії бічної в злуці з другим.

Що раз частіше лучаються випадки, де оо. парохи в імени женихів вносять тут прохання о виєднання для них розрішення від перепони спорідднення в першому ступні лінії бічної в злуці з другим. Тимчасом Апост. Престол в засаді тих розрішень не уділяє, — а коли часом до уділення такого розрішення дасть себе спонукати, то це діється лишень виїмково й на підставі незвичайно важних канонічних причин, як усунення великого згіршення, уложення тяжких спадкових справ, або полагода замотаних і дуже нещасливих родинних відносин.

Щоби Всч. ОО. Душпастирі знали, якою є в сім зглядi гадка св. Апост. Престола та щоби знали, як в сім згляді поступати, подаємо тут в перекладі дотичну Інструкцію свящ. Конґреґації св. Тайн видану до Епископів цілого світа дня 1 серпна 1931.

ІНСТРУКЦІЯ

Свящ. Конґреґації св. Тайн для Преосвящених Епископів в справі розрішення від перепони споріднення в першім ступні лінії бічної в злуці з другим.

Досить часто приходять до сеї свящ. Конґрегації св. Тайн з премногих цієцезій прохання о розрішення від подружої перепони споріднення в першім ступні лінії бічної в злуці з другим.

Вже не раз, при даній нагоді, не залишала Свщ. Конґрегація в поодиноких випадках звертати уваги Преосв. Ординаріїв на сю так сумну справу; з огляду однак на щораз частіші випадки, що з кождим днем по ріжних місцях мов зараза поширюються, уважає за вказане поставити відповідні норми для Преосвящених Архипастирів, щоби вони у своїй душпастирській ревности, могли на них опертися в ціли успішного гамування і спинювання подібних домагань своїх підчинених, що надто часто легкодушно їх ставляють.

У здержуванню вірних від подібних домагань подадуть найлучшу й найуспішнійшу поміч Всч. ОО. Парохи через належите і вчасне поучування своїх вірних, особливо при навчанню катехізму і в проповідях, коли їм ясно скажуть, що Церков саме для того установила подружі перепони, щоби ліпше зарадити правильному устроєви і уряджeнню родин, та роџженню і вихованню потомства. В тій ціли повинні старатися повздержувати вірних від легкоџушного подавання о розрішення від подружих перепон, особливо тоді, коли ходить о перепони висшого ступня, хибаби сего вимагали незвичайно важні і наглячі причини; а коли вони є, дуже второпною річю буде, якщо їх виявиться церковній власти через родичів або пароха скорше, заки ще прийде до подружих обітниць та заки ще те все дійде до прилюдного відома.

В тій то справі Апостольський Престол завсігди, як цего потреби часу вимагали, пригадував видані в сім зглядi приписи, а в першій мірі постанови Тридентійського Собору, як це мало місце в минулому віці через відручне письмо бл. п. Папи Григорія XVI, з дня 22. падолиста 1836 р., котрі то приписи дотично цеї перепони, безсумнівно досі обовязують, чи то длятого, що кодекс канонїч-

ного права ніяк їх не змінив, чи то длятого, що ся свящ. Конґреґація незмінно і постійно заховувала сю практику передану собі через Апостольську Датарію.

Тому напоминаємо в Господі Преосвящених Архієреїв, щоби легко не принимали і не поручали прохань женихів, що стараються о цего рода розрішення. В першій мірі треба мати на увазі і вистерігатися небезпек і ріжних неприємностий, на які наражені є просителі, що остають зі собою в так тісній звязи, при чім нерідко дуже між собою ріжняться віком. Бо в сих випадках дуже рідко лучаються подружа згідні і тревалі; відси йде, що родинна звязь не остає кріпкою, а надто часто приходять тяжкі шкоди навіть фізичні на дітей і внуків, що на них попри все инше, по гадці учених мужів і славних фізіольоґів переходять дідичні вади родичів, як фізичні так і моральні, які в дітях виступають часто в далеко більшій силі.

Також добре буде памятати, що руководитися при уділюванні сих розрішень надмірною поблажливістю — як то слушно зазначило згадане відручне письмо Папи Григорія XVI — значить те саме, що подавати нагоду, а навіть попирати упадок поваги і чистоти обичаїв, які повинні заходити поміж особами злученими так тісним союзом крови у родинних відносинах і в так стислім приставанні. Хтож сего не бачить, як богато залежить на сім, щоби карність подружих перепон, що хоронять гідности подружої звязи, не ослабала через часті сего рода розрішення, коли якраз так дуже залежить на тім, щоби заховати її ненарушеною для охорони добрих обичаїв, для піддержання мира в родинах а також і для добра справ світської суспільности.

Тому при виєднуванні згаданих розрішень нехай Преосвященні Епископи лишень сі причини уважають за справедливі і відповідно тяжкі, що їх уважаєся як правні в наслідок канонічних приписів або довголітної практики, стало заховуваної через св. Апост. Престол, як прим. усунення величезного згіршення, уложення тяжких спадкових справ, або полагода замотаних і дуже нещасливих родинних відносин. І тому нехай не уважають за вистарчаючі звичайні причини, котрі подаєся навіть при перепонах низшого ступня, а саме: тіснота місця, перезрілий вік невісти, брак посагу, і такі инші, з виїмком випадку, де вони не поодиноко, але

разом взяті, набирають такого великого значіння, що розрішення є вказане відповідно до правила закона: »Річи, що поодиноко не поможуть, разом помочи можуть«.

Тому на будуче нехай Преосвященні Архиєреї у своїх Епархіях принимають і поручають лишень сі прохання о виєднання розрішень від висше згаданої перепони, що по правді опираються на дійсно канонічних причинах в висше поясненім значінню і нехай не уважають собі це за тяжке, **поручати їх власноручно через себе самих написаним письмом,** о скільки се може статись без поважної трудности; при сім отже звідомленню про кождого зі своїх підчинених, має заподатися разом з їх віком, сі канонічні причини в кождім поодинокім випадку та всі прочі обставини, на підставі котрих можна буде уважати уділення ласки розрішення за хосенне. Вкінці нехай Їх Ексцеленції Епископи це добре запамятають, щоби завсігди, коли згаданих поручень не будуть могли самі власноручно написати, **сі прохання однак завсігди принайменше власноручно підписали і в спеціяльний спосіб їх поручили.**

В Римі, з Палати тоїж Свщ. Конґреґації для Управи св. Тайн, дня 1. серпня 1931 р. М. КАРД. ЛЄҐА, Епископ Тускулянський, Префект. Д. ЙОРІО, Секретар.

Ч. 4726/835. — Празник Господа Нашого Ісуса Христа-Царя.

Сегорічне Свято Христа-Царя припадає на 19-у неділю по Сошествію св. Духа с. є. на день 30. жовтня.

Подібно як попередних літ належить обходити се свято як найторжественніше, приготовити на него вірних і заохотити їх до достойного приняття в сей день св. Тайн.

У проповіди в сам день Празника належить піднести сю правду, що Христос як Боґочоловік має найвисші царські права до кождого з нас, та що цілий рід людський як в приватнім, так і в прилюднім життю повинен ними руководитись (Пор. Філіп. 2, 9—11). Нехтовання сих прав Спасителя стало причиною нинішної біди і скрути, що так дуже затяжіла на цілій людськости і лишень підданняся Христові Цареві у нашім житті може нам принести щастя і мир.

По Службі Божій в згаданий день належить відмовити при виставлених Найсв. Тайнах акт посвяти цілого людського роду Пресв. Серцю Ісуса (гл. Епарх. Відомости Ч. IX./1928 ст. 133).

Ч. 4945/873. — В справі обходів з Нсв. Тайнами в часі празників і відпустів.

На празниках і відпустах бувають обходи навколо церкви з Нсв. Дарами. Поручається, щоби в таких обходах для достойного звеличання Евхаристійного Ісуса брали участь не лише священики, які правлять Службу Божу, але й усі інші на святі присутні священики в священичих ризах з як найбільшою почестю для Господа слави.

Ч. 4948. — Справа уконституовання Служб Божих фондаційних.

З покликом на тутешній розпорядок Ч. 1153 (П. Е. В. Ч. III. з 1931 р.) поновно поручаємо Всеч. ОО. Душпастирям як найстаранніше розслідити, чи нема у котрій з парохій не уконституованих ще законно Служб Божих фондаційних. Якщо такі булиби, належить подати висоту дотичних капіталів перед девалюацією і теперішну і обовязки наложені фондаторами.

Відповіди належить пересилати на руки Всеч. ОО. Деканів найдальше до 15. падолиста 1932, а Всеч. ОО. Декани враз зі своїми заввагами надішлють їх тут найдальше до 10. грудня 1932.

З огляду на се, що розходиться о редукцію згаданих Служб Божих, в інтересі і обовязку совісти кождого душпастиря і Декана є належито припильнувати сю справу.

Ч. 4952. — Конкурс на опорожнені парохії.

З речинцем до 15. листопада 1932. виставляється на конкурс слідуючі опорожнені парохії.

Дек. Балигородський: Загочевє. — Дек. Белзький: Куличків. — Дек. Горлицький: Смерековець. — Дек.

Жовківський: Кунинська воля. — Дек. Лежайський: Краків. — Дек. Ліський: Угерці мінеральні. — Дек. Немирівський: Щирець. — Дек. Нижанківський: Нижанковичі. — Дек. Риманівський: 1) Суровиця, 2) Яблониця польська. — Дек. Старосамбірський: Лінина мала. — Дек. Ярославський: 1) Ришкова воля, 2) Цетуля.

Прошення внесенні не по формі і не заосмотрені потрібними залучниками, а особливо без свідоцтва конкурсового іспиту як і ті, котріб вплинули по дни 15. листопада 1932, будуть уважані яко безпредметові.

Примічається, що Всч. ОО., що одержать презенту на таку парохію, котра крім матерної церкви має одну або більше дочерних, зобовязуються в кождім часі, на жадання перемиського Еписк. Ординаріяту, згодитися на евентуальне відлучення дочерних церков разом з ґрунтами.

При тім Еписк. Ординаріят повідомляє всіх Отців, наміряючих внести подання о приняття в спис на висше згадані парохії, що дотації їх і скількість ґрунтів приналежних до парохії будуть, без згляду на інституцію пароха на дану парохію, нормовані по гадці Конкордату і обовязуючих в Епархії норм за відомостю Апост. Престола.

Ч. 3325. — В справі метрики смерти б. п. Олекси Костюка.

Суд Окружний в Коломиї є в посіданню метрики смерти якогось Олекси Костюка, жовніра 99 полку піхоти австр. угор. армії, помершого в 41 році життя в шпиталі в Москві 10. серпня 1915 р.

Подаючи се до відомости Всеч. Урядам парох. поручається розслідити чи не походив згаданий з тамошньої парохії, і евентуально поучити родину, що має звернутися по його свідоцтво смерти до Окружного Суду в Коломиї з покликом на сиґнатуру акту I. 2 Nc 322/32.

Ч. 4880. — В справі горожан Лотви.

Повідомляється всі Уряди парохіяльні, що по мисли рескрипту Міністерства справ внутрішних з 18. липня 1932 Ч. АС. 13018/2 Уряди парохіяльні обовязані донести про кождий случай уродин і смерти горожан Лотви до дотичного Староства.

Ч. 3688. — В справі заприсяж. знатока церк. будівництва.

Президент Апеляційного Суду у Львові декретом 21. квітня 1932 Ч. 3541/32 призначив Інж. архітекта Льва Левинського, упр. будівничого у Львові, вул. Содова Ч. 3 — судово заприсяженим знатоком для справ церковного будівництва.

Ч. 3829. — Молитвенник вид. „Епархіяльної Помочі“.

На днях вийшов з друку »МАЛЕНЬКИЙ МОЛИТОВНИК ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ« видання То-ва »Епархіяльна Поміч« в Перемишлі обєму одного аркуша в ціні 25 сотиків за примірник. При замовленнях висше 100 прим. по 20 сот. На зміст складаються: щоденні молитви, катехизмова часть і св. Літурґія.

З огляду на незвичайно низьку ціну молитовник надається до масового поширення так між старшими як головно серед дітвори.

Цю хосенну книжочку поручається Всеч. Духовенству для поширення.

Замовляти лиш за готівку з додатком на висилку у Видавничій Секції »Еп. Помочі« Перемишль, пл. Чацького 12.

Ч. 4518. — Поручаєся проповіди Всч. О. Петра Дзедзика: По думці Христової Євангелії. І. Недільні науки.

Всч. О. Петро Дзедзик, душпастир і катехит у Львові, видав сего року І том своїх проповідей п. заг. „По думці Христової Євангелії. Львів 1932“. З огляду на се, що Всч. О. Автор порушує в згаданих проповідях богато питань нинішньої хвилі, а робить се ясно і ядерно, Еписк. Ординаріят поручає сі проповіди Всч. Духовенству Епархії.

Ціна книжки о 26-ти аркушах (415 сторін) 5·60 зл. Але при збірних замовленнях, від 10-и книжок в гору, коштуватиме книжка 5 зол. вже враз з коштами пересилки.

Можна замовляти у Всч. О. Автора, Львів, Підвалє 9/І.

Ч. 4944. — Новий „Устав церковних богослужень“.

На днях появився накладом То-ва »Власна допомога« у Львові »Устав церковних богослужень на рік 1932/33, який отсим поручається Всеч. Духовенству. Ціна примірника 5 зол.

Ч. 5058/183. — Вияснення в справі молитов для шкільної дітвори.

На численні запити зі сторони Всеч. Отців Парохів і Катихитів в справі тексту молитов для шкільної дітвори перед і по науці поручених Кураторією Л. Ш. О., Еп. Ординаріят подає отсим до відома заінтересованих, що згадані молитви ухвалені на частиннім зїзді Польських Владик у 1919 р. не обовязують дітей греко-католицького обряду.

Щоби оминути зайвих непорозумінь в цій незвичайно делікатній матерії межи ОО. Душпастирами і родичами дітвори з одної а управами шкіл з другої сторони, Еп. Ординаріят віднісся окремим письмом до Кураторії Л. Ш. О. з проханням вияснити висше згадану обставину підвладним шкільним чинникам.

ХРОНІКА.

Іменовання.

Ч. 4764. о. Ших Ігнатій, парох в Бітлі, деканом Височанським.

Ч. 4375. о. Лопачак Ілля — нотарем Еп. Консисторії.

Ч. 4375. о. Лах Павло — нотарем церковного суду.

Ч. 130/Орд. о. Др. Кузич Іван — Префектом студій і Віцеректором в Духовній Семинарії.

Ч. 130/Орд. о. Др. Денько Микола — II Духовником в Дух. Семинарії.

Ч. 130/Орд. о. Др. Граб Стефан — капеляном Преосв. Ординарія.

Крилошанські відзнаки одержали:

Ч. 3319. о. Гайдукевич Олександер, парох в Риботичах.
Ч. 3319. о. Заболоцький Теодор, парох в Міговій.
Ч. 3487. о. Венгринович Омелян, парох в Мохначці.

Канонічну інституцію одержали:

Ч. 3061. о. Круцько Андрій — Добрівляни.
Ч. 3375. о. Вахнянин Володимир — Дошно.
Ч. 3791. о. Підгарбій Іван — Ольхівці.
Ч. 4390. о. Артимишин Олексій — Батятичі.
Ч. 4391. о. Мазяр Стефан — Глиниці.
Ч. 4392. о. Чайковський Роман — Бутини.
Ч. 4393. о. Мигаль Семен — Прусік.
Ч. 4394. о. Ходачек Михайло — Стронятин.
Ч. 4427. о. Пашковський Михайло — Грушатичі.
Ч. 4564. о. Яремко Іван — Радохонці.

Завідательства одержали:

Ч. 3061. о. Журавецький Володимир — Белзець.
Ч. 3238. о. Хрущ Павло — Краків.
Ч. 3395. о. Григорович Володимир — Ришкова воля.
Ч. 3397. о. Скавінський Петро — Кунинська воля.
Ч. 3701. о. Фуканчик Григорій — Угерці мінер.
Ч. 3863. о. Весоловський Михайло — Ізби.
Ч. 4192. о. Комарчевський Теодозій — Пили.
Ч. 4391. о. Сивак Григорій — Загочевє.
Ч. 4427. о. Шевчук Василь — Смереківець.
Ч. 4711. о. Іванчук Володимир — Явірник.

Сотрудництва одержали:

Ч. 3102. о. Крупський Стефан — Лежайськ.
Ч. 3296. о. Слонський Антін — сам. Ляшки яворівські.
Ч. 3359. о. Щеснюк Олександер — упр. Нове місто.
Ч. 3378. о. Шургот Олександер — упр. Райське.
Ч. 3396. о. Гриневецький Стефан — Ярослав.
Ч. 3398. о. Городиський Ілярій — упр. Середниця.
Ч. 3491. о. Білик Микола — упр. Криниця.
Ч. 3791. о. Швед Маріян — упр. Вірхомля.
Ч. 3878. о. Плахта Михайло — упр. Либохора.
Ч. 4363. о. Др. Масляник Франц — Рава руська.
Ч. 4512. о. Сальо Карло — упр. Босько.
Ч. 4508. о. Шипітка Матей ЧСВВ — Кристинопіль.
Ч. 4653. о. Стародуб Роман — Ульгівок.
Ч. 4795. о. Бень Микола зав. в Рибнику — упр. Кропивник новий.

Померли:

о. Макар Григорій, парох в Угерцях мін. 18/7 1932.
о. Качмар Йосиф, упр. сотрудник в Вірхомлі 18/7 1932.

Души їх поручається молитвам Всеч. Духовенства.

З гр. кат. Еп. Консисторії

Перемишль, дня 26. вересня 1932.

о. Микола Грицеляк
канцлер.

† ЙОСАФАТ
Епп.

Накладом гр.-кат. Еп. Консисторії в Перемишлі.
Друкарня гр. кат. Капітули в Перемишлі.

II. ЧАСТЬ.

о. О. ОРСЬКИЙ.

Суспільно-господарська кріза нинішного устрою а завдання духовенства.

(Реферат виголошений на Загальних Зборах П. Е. П. дня 26. V. 1932 р.)

Література: *Енцикліка Св. Отця Пія XI.:* „Quadragesimo anno“ з дн. 15. V. 1931 р; *P. Gustav Gundlach S. J.:* „Papst Pius XI. zur heutigen Wirtschafts- und Gesellschaftsnot“, Berlin 1932; *P. Otto Cohausz S. J.:* „Das neue Papstwort zur gesellschaftlichen Ordnung“, Regensburg 1932; „Die soziale Botschaft des Papstes“, Wien 1931 (збірна праця); *Ks. Jan Piwowarczyk:* „Kryzys społeczno-gospodarczy w świetle katolickich zasad“, Kraków 1932; „Chrześcijański porządek społeczny“ (збірна праця), Lublin 1932. *Ks. Bisk. Kubina:* „Akcja katolicka a akcja społeczna“, Poznań 1930.

Кождий, хто отвореними очима дивиться на події нинішного людського буття й життя, мусить добачити, що суспільно-господарський устрій, серед котрого якраз ми живемо, переходить важку крізу. Половина цілого людства вже находиться в розгарі революційних рухів. В Росії і на Україні 160 міл., в Хінах 400 міл., в Індіях 320 міл. людей вже станули до кровавої боротьби за новий устрій. Друга половина людства грозить страшним вибухом революції. Стара Европа хилиться до упадку, молода але передвчасно зістаріла Америка дрожить в горячці вульканічних вибухів. Двайцять міліонова армія безробітних, котра зі своїми родинами доходить до 70 міліонів, ясно свідчить про параліж нинішного устрою. Отже майже цілий світ підносить грізну ворохобню проти істнуючого ладу.

Ціллю сего реферату є: I. розслідити нелегку загадку крізи нинішного устрою; II. подати її розвязку у світлі католицької науки та III. начеркнути практичні завдання, котрі на духовенство ся кріза накладає.

І. Суть нинішної крізи. Щоби ми могли вглянути в суть крізи сьогоднішного суспільно-господарського устрою, треба нам передше бодай коротко представити форму того устрою, серед котрого ся кріза розгриваєся.

1) По загально принятій думці так катол. соціольоґів як і марксистів, нинішному устроєві можна надати назву „індивідуалістично-лібeрального" або „капіталістичного" устрою. В чім полягає сей устрій, які його характеристичні знамена? Щоби на се питання дати відповідь, належить в нинішнім устрою відріжнити його а) суспільну б) господарську й в) моральну сторону.

а) Суспільно-правна сторона нин. устрою.

Нинішний суспільний устрій, себто відносини випливаючі з конечности співжиття людий між собою, є дитиною ще XVIII. ст. Повстав він тоді як реакція до феодального, „станового" устрою середневічча а оперся на засаді скрайного індивідуалізму, себто неограниченої свободи одиниці. Найдоскональшим виразом індивідуалізму був впливовий тоді фільозоф Ж. Ж. Руссо зі своїми поглядами на одиницю, суспільність і державу. По думці сего женевського фільософа, чоловік приносить з собою на світ тільки добрі сторони. Він є абсолютно добрим та спосібним тільки до доброго. Зло, котре бачимо в чоловіці пізніше, се наслідок злого виховання. Щоби вроджене чоловікови добро могло без перепон розвиватися, належить дати чоловікові цілковиту свободу. Здоровою суспільністю буде отже тільки та, котра буде опиратися на правах цілковитої свободи одиниць. Держава се збірка вільних одиниць, котрі злучила суспільна згода (contrat social). Вона має забезпечити взаїмну свободу одиниць. Одиноким її жерелом та одинокою властю є збірна воля (volunté générale).

Теоретичні погляди Русса про неограничену свободу одиниці скоро примінено в практику суспільно-правного життя. Перший реальний крок під тим оглядом зробила французька революція, котра впровадила у Франції індивідуалістичний устрій. За Францією пішла Англія, за нею інші краї. З кінцем XVIII. і початком XIX. століття наступає цілковита атомізація суспільности. Почалося ліквідування суспільних організацій позісталих з середневічча. Станові організації знесено а творення нових остро забо-

ронено. Остали тільки одиниці й держави, котрої головну ролю спроваджено до оборони прав одиниці.

Колиби погляди Русса були перетревали до нинішних часів, певно не булоби нині вже й бесіди про суспільність чи про який небудь устрій. Однак перед загладою суспільности оборонив її властивий інстинкт. Одиниці зближені до себе подібністю інтересів, починають лучитися в цілях самооборони в поодинокі суспільні ґрупи. В XIX. стол. відживає знова орґанізаційна ідея, найперше серед народніх мас, для котрих орґанізація була одиноким ратунком перед загладою, а потім й серед заможних верств.

Побіч станових орґанізацій робітників, повстають картелі, трести, комбінати підприємців.[1]) Інституції індивідуалізму зникають, в життя входять інституції універзалізму або солідаризму. Але, се належить підчеркнути, на дальше позістав і до нині жиє та ділає дух індивідуалізму, з тою ріжницею, що індивідуалізм одиниць перемінився в індивідуалізм поодиноких ґруп чи кляс. І такий суспільно правний устрій до нині треває. Є він очевидним дивоглядом: по тілі є солідаризмом, але по духу індивідуалізмом.

Індивідуалізм негамований авторитетом держави, викликав у всіх ділянках суспільного життя цілковиту анархію. Суспільне життя розбите, місце співпраці займає боротьба кляс, місце ладу нелад.

Між поодинокими елементами, котрі як складові части входять в один орґанізм суспільности, нема гармонії. Суспільно-правне життя понимаєся як чистий контракт, котрий можна кождої хвилі зірвати. Ціле суспільне життя залежить виключно від доброї волі одиниць. Родину видано на добич пристрастий і неповгамованих забаганок, котрим вже і законодавство держав намагаєся надати силу права.

---

[1]) Картель се угода між окремими, самостійними підприємствами про ціни продавання товарів. Прим. всі фабрики паперу роблять угоду, що ціна паперу буде така а така. Але підприємства остають на дальше самостійними. Висшим степенем картелю є т. зв. трест. Се вже повне злиття підприємств одного рода. Прим. всі броварні фабрики зливаються в одну могучу центральну орґанізацію під одним зарядом.

Найновішою формою трестів є т. зв. комбінати. Се союзи ріжних трестів. Прим. амер. міліонер Stinnes має ланцюх найріжнорідніших підприємств почавши від нафтових жерел, електро-технічних фабрик, готелів і тд. а скінчивши на видаванні ґазет, котрих сам має до 70.

Держави скрайно ворожо до себе настроєні. Міжнародньому життю грозить безнастанно війна. Фактичний стан суспільности входить сьогодні в стадюм розстрою, дезорґанізації.

б) Господарська сторона нинішного устрою.

Ідеї Русса примінено не тільки до суспільного але й до економічного життя. В XIX. стло. повстає нова господарська система, котра прибирає назву економічного індивідуалізму або екон. лібералізму. Основою сеї системи був погляд, що тільки ніким й нічим неограничена свобода народньої господарки може причинитися до її повного розквіту. З переведенням в життя сеї основної засади наступає зміна господарського устрою так в самій його статиці як і в кінетиці.[1])

В середнєвічнім устрою два основні елєменти господарського життя: капітал і праця були зі собою тісно получені. Устрій полягав на істнуванню рукодільних варстатів, котрих властитель працював на рівні зі своїми помічниками, челядниками й учениками. Працю винагороджувано платнею, котра давала можність набуття з часом власного варстату. Ту здорову основу господарського устрою, себто злуку капіталу й праці, нарушив екон. лібералізм. Наступив цілковитий розділ між капіталом а працею, настав поділ між людий, котрі мають власність і на людий, котрі її не тільки не мають але й не мають надії її колинебудь набути, котрих власністю стало тільки потомство (proles), звідси й назва пролєтаріяту.

Рівнож наступила зміна і в кінетиці, котрэ обявляється в продукції (виробництві) і поділі засобів виробництва.

Основою середнєвічного устрою була засада, що виробництво має бути примінене до споживання. Належало тільки виробляти, кілько потрібно до заспокоєння потреб. Ціллю господарського життя був чоловік, а його орґанізаційного ідеєю було заспокоєння потреб. З тою здоровою системою господарського устрою зірвав екон. лібералізм. Провідною ідеєю лібералізму став виключно зиск. Не потреби людськости, але єдино зиск рішає про напрям і

[1]) Наука економії розріжняє статику, себто устрів з точки погляду на саму його будову (структуру) і кінетику, себто той сам устрій з точки погляду на працю, виробництво.

розміри виробництва, пише еп. Кубіна[1]). А виключне змагання до зиску, при тім законом неограничене, позбавило господарське життя його доцільности, господарське життя стало полем боротьби за зиск, попало рівнож в стан анархії.

в) Моральна сторона нинішного устрою.

Під впливом освіченого лібералізму взяв собі економ. індивідуалізм за основу заперечення Божої власти та моральних законів. Наслідком знехтування Божого авторитету був грізний упадок христ. моралі взагалі а купецької зокрема. З переведенням в життє засад лібералізму бере перевагу грубий матеріялізм. Лібералізм зідеалізував та залеґалізував еґоізм. Еґотичне змагання до непоміркованого заспокоєння своїх пристрастий перекрислило моральні засади, відсунуло на бік всякі моральні катеґорії. Дочасне щастє стає катехізмом і виключним крітерієм сьогочасного чоловіка. Така діяльність, маючи єдино на цілі матеріялістичне заспокоєння своїх потреб, спроваджує найбільше відємні наслідки в моральній ділянці господарського життя. Капіталісти, не зважаючи ні на Божі ні на людські права, збільшають свої маєтки з повним визиском бідних верств. Використовуючи зріст населення, а тимсамим наплив робучих сил до фабрик, дають робітникам не вистарчаючу на життя платню, число годин праці надмірно побільшають, запрягають до роботи дешевший елємент, жінки а навіть й малолітні діти.

В такій то формі представляєся нинішний суспільно-господарський устрій. Безгранична індивідуальна свобода в суспільно-правній ділянці, цілковитий розділ між капіталом а працею та виключна погоня за зиском в господарській ділянці, знехтування Божого авторітету і моральних законів в моральній ділянці, ось се характеристичні знамена нинішного устрою.

2.) Розібравши докладніше форму нинішного устрою вже нам легше буде, дати відповідь на дуже важне питання, яке стоїть перед нами. В чім полягає суть крізи нинішного устрою, де шукати її головного жерела? Чи ті великанські забурення, котрі обсервуємо в ділянці суспільного й господарського життя мають своє жерело в самій

---

[1]) X. Biskup Kubina: „Akcja katolicka a Akcja społeczna“, Poznań 1930. ст. 41.

будові (структурі) устрою, чи може жерела нинішної крізи належить шукати в яких зовнішних причинах, як прим. елементарні нещастя, світова війна і т. п., котрі що певний час, циклічно повтаряються. Іншими словами, чи нинішна кріза має структуральний чи конюнктуральний, циклічний характер?

Очевидно, не можна заперечити, що тут ділають також зовнішні, конюнктуральні, циклічні причини, не залежно від самої структури устрою. Наслідки світової війни, котра впровадила Европу в стан павперизації а Америку збогатила; протекційна система, по світовій війні загально принята, котра з повстанням нових політичних і цлових границь вплинула на подорожіння товарів; утрата для Европи й Америки ринків збуту в Африці, Індіях, Хінах і Росії; фінансові маневри світових капіталістів, котрі втративши міжнародне довіря перекидають свої капітали з одного місця на друге та тим самим спричиняють пересилення в поодиноких ділянках промислу і в поодиноких краях, ті всі причини мусіли впровадити розстрій в господарськім а за ним і в суспільнім життю.

Однак не вони становлять суть і головне жерело нинішної крізи. Вони її тільки збільшують та заострюють. Головне жерело сьогоднішньої крізи лежить таке в самій структурі нинішного устрою. Нинішний суспільно-господарський устрій підлягає острій критиці не тільки зі сторони давних його ворогів, марксистів, але і зі сторони катол. соціольогів а навіть і Ап. столиці. Чому? Нинішний устрій в своїй суспільно-правній ділянці є позбавлений всякої організаційної ідеї; під господарським оглядом нема серед нинішного устрою справедливого поділу матеріяльних дібр; в моральній ділянці не опираєся сьогоднішний устрій на Богові та Його законі. І в тім якраз лежить істота крізи нинішного устрою. Тому, що нинішний устрій не відповідає головним вимогам моральности, він на цілій лінії заломлюється та доживає вже свойого неминучого кінця. Зневіра в нинішний устрій збільшаєся. Він мусить уступити місце новому устроєви. Се вже загальне переконання не тільки серед марксистів але і катол. сусп. кругів. Але якому? Найяскравшим протиставленням капіталістичного устрою є комунізм. І много людий починає вже приглядатися йому, завдаючи собі питання, чи не є се той новий устрій, котрий допровадить до направи суспільно-господарського життя. — (Дальше буде).